

Bevezetés a számítógépi grafikába

Görbék a számítógépes grafikában

Troll Ede Mátyás

Matematikai és Informatikai Intézet
Eszterházy Károly Egyetem

Eger, 2022

1 Görbék leírása

2 Lineáris algebrai ismeretek

- Vektortér, vektorok
- Mátrixok

1 Görbék leírása

2 Lineáris algebrai ismeretek

- Vektortér, vektorok
- Mátrixok

Miért van szükség görbékre?

A számítógéppel segített tervezés során pusztán szakaszokkal és körívekkel tervezni nem kifizetődő.

Miért van szükség görbékre?

A számítógéppel segített tervezés során pusztán szakaszokkal és körívekkel tervezni nem kifizetődő.

- A tervezés nehézkes és rugalmatlan

Miért van szükség görbékre?

A számítógéppel segített tervezés során pusztán szakaszokkal és körívekkel tervezni nem kifizetődő.

- A tervezés nehézkes és rugalmatlan
- A program adatstruktúrája sem lesz megfelelő

Miért van szükség görbékre?

A számítógéppel segített tervezés során pusztán szakaszokkal és körívekkel tervezni nem kifizetődő.

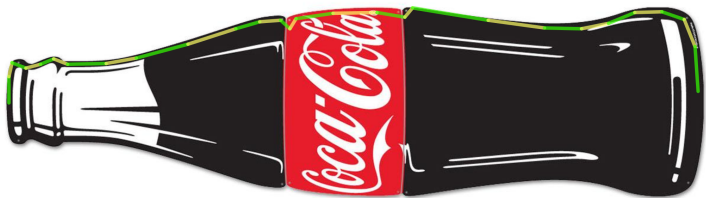
- A tervezés nehézkes és rugalmatlan
- A program adatstruktúrája sem lesz megfelelő

Miért van szükség görbékre?

A számítógéppel segített tervezés során pusztán szakaszokkal és körívekkel tervezni nem kifizetődő.

- A tervezés nehézkes és rugalmatlan
- A program adatstruktúrája sem lesz megfelelő

A síkgörbét az alábbi formákban adhatjuk meg:

A síkgörbéket az alábbi formákban adhatjuk meg:

- 1 Explicit megadási mód: $y = f(x)$

A síkgörbéket az alábbi formákban adhatjuk meg:

- 1 Explicit megadási mód: $y = f(x)$
- 2 Implicit megadási mód: $F(x, y)$

A síkgörbéket az alábbi formákban adhatjuk meg:

- 1 Explicit megadási mód: $y = f(x)$
- 2 Implicit megadási mód: $F(x, y)$
- 3 Paraméteres megadási mód: $\mathbf{r}(t) = x(t) \mathbf{e}_1 + y(t) \mathbf{e}_2$

Explicit megadási mód

Adott a síkban a Descartes-féle koordinátarendszer, valamint az $y = f(x)$ függvény.

Explicit megadási mód

Adott a síkban a Descartes-féle koordinátarendszer, valamint az $y = f(x)$ függvény. Azon pontok, melyek koordinátái $(x, f(x))$ alakúak, egy görbét írnak le. (*Euler-Monge féle megadási mód*)

Adott a síkban a Descartes-féle koordináta-rendszer, valamint az $y = f(x)$ függvény. Azon pontok, melyek koordinátái $(x, f(x))$ alakúak, egy görbét írnak le. (*Euler-Monge féle megadási mód*)

Hátrányai

- Megjelenítése nagymértékben függ a koordináta-rendszertől.

Adott a síkban a Descartes-féle koordináta-rendszer, valamint az $y = f(x)$ függvény. Azon pontok, melyek koordinátái $(x, f(x))$ alakúak, egy görbét írnak le. (*Euler-Monge féle megadási mód*)

Hátrányai

- Megjelenítése nagymértékben függ a koordináta-rendszertől.
- A globális explicit alak nem minden esetben létezik (y tengellyel párhuzamos egyenes, kör, stb. . .)

Explicit megadási mód

Adott a síkban a Descartes-féle koordináta-rendszer, valamint az $y = f(x)$ függvény. Azon pontok, melyek koordinátái $(x, f(x))$ alakúak, egy görbét írnak le. (*Euler-Monge féle megadási mód*)

Hátrányai

- Megjelenítése nagymértékben függ a koordináta-rendszertől.
- A globális explicit alak nem minden esetben létezik (y tengellyel párhuzamos egyenes, kör, stb. . .)
- Nem alkalmas térgörbék leírására, mert újabb változót bevezetve felületet írunk le vele.

Implicit megadási mód

Adott a síkban a Descartes-féle koordinátarendszer, valamint az $F(x, y)$ függvény.

Implicit megadási mód

Adott a síkban a Descartes-féle koordinátarendszer, valamint az $F(x, y)$ függvény. Azon pontok, melyek koordinátáit behelyettesítve a függvénybe a kapott függvényérték $F(x, y) = 0$ egy görbét alkotnak. Az $F(x, y) = c$ kifejezést kielégítő pontok szintén görbét írnak le. (*Cauchy-féle előállításnak*)

Adott a síkban a Descartes-féle koordinátarendszer, valamint az $F(x, y)$ függvény. Azon pontok, melyek koordinátáit behelyettesítve a függvénybe a kapott függvényérték $F(x, y) = 0$ egy görbét alkotnak. Az $F(x, y) = c$ kifejezést kielégítő pontok szintén görbét írnak le. (*Cauchy-féle előállításnak*)

Hátrányai

- Megjelenítése scanline segítségével lehetséges.

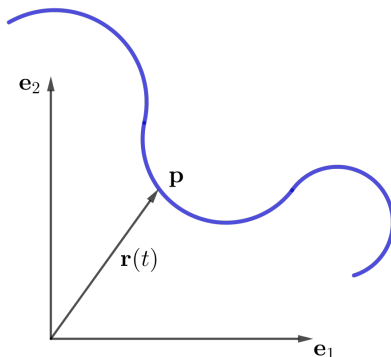
Adott a síkban a Descartes-féle koordinátarendszer, valamint az $F(x, y)$ függvény. Azon pontok, melyek koordinátáit behelyettesítve a függvénybe a kapott függvényérték $F(x, y) = 0$ egy görbét alkotnak. Az $F(x, y) = c$ kifejezést kielégítő pontok szintén görbét írnak le. (Cauchy-féle előállításnak)

Hátrányai

- Megjelenítése scanline segítségével lehetséges.
- Nem alkalmas térgörbék leírására, mert újabb változót bevezetve felületet írunk le vele.

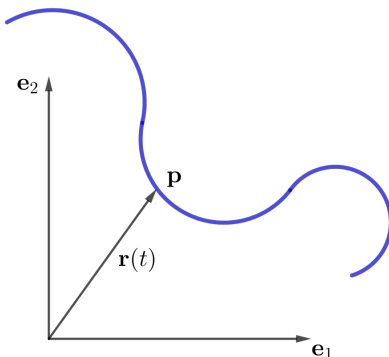
Paraméteres megadási mód

A síkban mozgó pont egy görbét ír le.

Paraméteres megadási mód

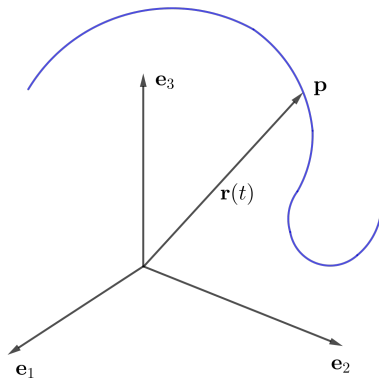
A síkban mozgó pont egy görbét ír le.

Ha minden t időpillanatban meghúzzuk az op vektort, és ezt $r(t)$ -vel jelöljük, akkor egy I intervallumon értelmezett vektorfüggvényt kapunk.

Paraméteres megadási mód

Ha az előző előállításban szereplő pont a térben mozog, akkor térgörbét kapunk.

Az $\mathbf{r}(t)$ vektorfüggvényt általában koordinátafüggvényeivel adjuk meg.

Az $\mathbf{r}(t)$ vektorfüggvényt általában koordinátafüggvényeivel adjuk meg.

$$\mathbf{r}(t) = (x(t), y(t)) \quad \text{síkban,}$$

$$\mathbf{r}(t) = (x(t), y(t), z(t)) \quad \text{térben,}$$

ahol a koordinátafüggvények általában valós változós, valós értékű függvények.

Az $\mathbf{r}(t)$ vektorfüggvényt általában koordinátafüggvényeivel adjuk meg.

$$\mathbf{r}(t) = (x(t), y(t)) \quad \text{síkban,}$$

$$\mathbf{r}(t) = (x(t), y(t), z(t)) \quad \text{térben,}$$

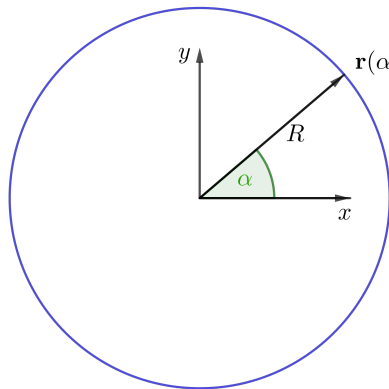
ahol a koordinátafüggvények általában valós változós, valós értékű függvények. A vektorfüggvény differenciálhányadosát a koordinátafüggvények deriváltjaival adjuk meg.

$$\dot{\mathbf{r}}(t) = (\dot{x}(t), \dot{y}(t)) \quad \text{síkban,}$$

$$\dot{\mathbf{r}}(t) = (\dot{x}(t), \dot{y}(t), \dot{z}(t)) \quad \text{térben.}$$

Paraméteres megadási mód

Origó középpontú R sugarú kör

$$\begin{aligned}\mathbf{r}(\alpha) &= (x(\alpha), y(\alpha)) = \\ &= (R \cos \alpha, R \sin \alpha), \text{ ahol } \alpha \in [0, 2\pi]\end{aligned}$$

Paraméteres görbe megjelenítése

A $[a, b] \subset \mathbb{R}$ intervallumon értelmezett $\mathbf{r}(t)$ görbét számítógépen töröttvonallal közelítjük.

Paraméteres görbe megjelenítése

A $[a, b] \subset \mathbb{R}$ intervallumon értelmezett $\mathbf{r}(t)$ görbét számítógépen töröttvonallal közelítjük.

Ez azt jelenti, hogy kiszámítjuk a

$$\mathbf{p}_0 = \mathbf{r}(t_0), \mathbf{p}_1 = \mathbf{r}(t_1), \dots, \mathbf{p}_{n-1} = \mathbf{r}(t_{n-1}), \mathbf{p}_n = \mathbf{r}(t_n)$$

pontokat, ahol $t_0 = a$ és $t_n = b$, majd a pontok által meghatározott szakaszokat megjelenítjük.

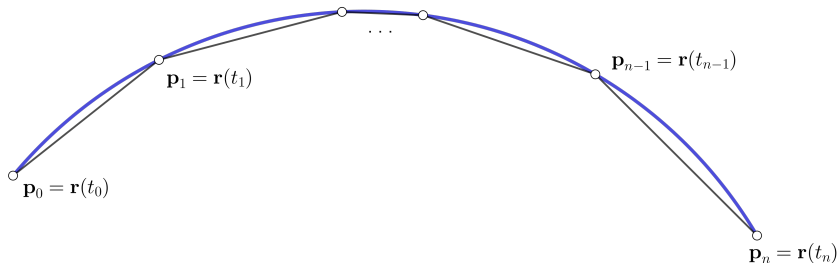
Paraméteres görbe megjelenítése

A $[a, b] \subset \mathbb{R}$ intervallumon értelmezett $\mathbf{r}(t)$ görbét számítógépen töröttvonallal közelítjük.

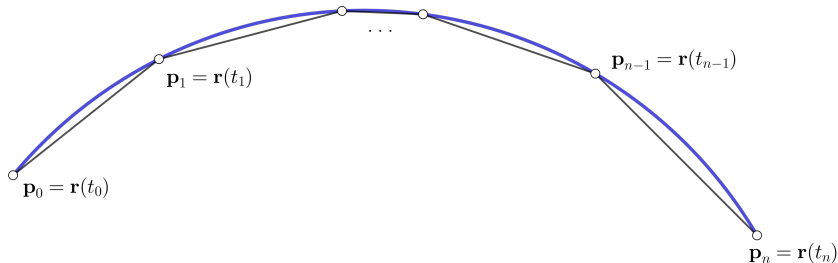
Ez azt jelenti, hogy kiszámítjuk a

$$\mathbf{p}_0 = \mathbf{r}(t_0), \mathbf{p}_1 = \mathbf{r}(t_1), \dots, \mathbf{p}_{n-1} = \mathbf{r}(t_{n-1}), \mathbf{p}_n = \mathbf{r}(t_n)$$

pontokat, ahol $t_0 = a$ és $t_n = b$, majd a pontok által meghatározott szakaszokat megjelenítjük.

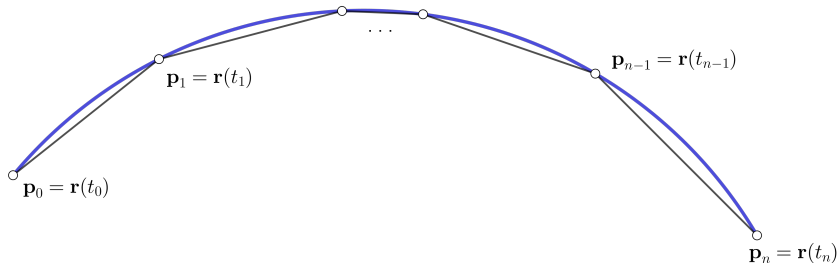

Paraméteres görbe megjelenítése

A megjelenítés során meg kell határoznunk a szomszédos \mathbf{p}_i és \mathbf{p}_{i+1} pontok távolságát.

Paraméteres görbe megjelenítése

A megjelenítés során meg kell határoznunk a szomszédos \mathbf{p}_i és \mathbf{p}_{i+1} pontok távolságát.

Mivel a megjelenítés az $[a, b]$ intervallumon való iterálással történik, így általában azt osztjuk föl egy előre meghatározott mennyiséggel.

Paraméteres görbe megjelenítése

```
ELJÁRÁS PARAM_GÖRBE(FÜGGVÉNY: X, FÜGGVÉNY: Y,  
                    VALÓS: A, VALÓS: B, EGÉSZ: POTNOK);
```

```
VÁLTOZÓK
```

```
    VALÓS: T, H;
```

```
    PONT: P0, P1;
```

```
ALGORITMUS
```

```
    T <- A;
```

```
    H <- (B - A) / PONTOK;
```

```
    P0 <- [X(T), Y(T)];
```

```
    CIKLUS_AMÍG (T < B)
```

```
        T <- T + H;
```

```
        P1 <- [X(T), Y(T)];
```

```
        SZAKASZ(P0, P1);
```

```
        P0 <- P1;
```

```
    CIKLUS_VÉGE;
```

```
ELJÁRÁS_VÉGE;
```

Hány részre osszuk fel a paramétertartományt?

Paraméteres megadási mód - Probléma: illeszkedés

Legyen adott egy $\mathbf{r}(t)$ görbe a koordinátafüggvényeivel és egy $\mathbf{p}(x_p, y_p)$ pont.

Paraméteres megadási mód - Probléma: illeszkedés

Legyen adott egy $\mathbf{r}(t)$ görbe a koordinátafüggvényeivel és egy $\mathbf{p}(x_p, y_p)$ pont. Annak eldöntésére, hogy a \mathbf{p} pont illeszkedik-e a görbére olyan t_0 értéket kellene találnunk, melyre

Legyen adott egy $\mathbf{r}(t)$ görbe a koordinátafüggvényeivel és egy $\mathbf{p}(x_p, y_p)$ pont. Annak eldöntésére, hogy a \mathbf{p} pont illeszkedik-e a görbére olyan t_0 értéket kellene találnunk, melyre

$$x(t_0) = x_p \text{ és}$$

$$y(t_0) = y_p.$$

Legyen adott egy $\mathbf{r}(t)$ görbe a koordinátafüggvényeivel és egy $\mathbf{p}(x_p, y_p)$ pont. Annak eldöntésére, hogy a \mathbf{p} pont illeszkedik-e a görbére olyan t_0 értéket kellene találnunk, melyre

$$x(t_0) = x_p \text{ és}$$

$$y(t_0) = y_p.$$

A fenti probléma túlhatározott, a megoldás legtöbbször csak numerikusan meghatározható.

Legyen adott egy $\mathbf{r}(t)$ görbe a koordinátafüggvényeivel és egy $\mathbf{p}(x_p, y_p)$ pont. Annak eldöntésére, hogy a \mathbf{p} pont illeszkedik-e a görbére olyan t_0 értéket kellene találnunk, melyre

$$x(t_0) = x_p \text{ és}$$

$$y(t_0) = y_p.$$

A fenti probléma túlhatározott, a megoldás legtöbbször csak numerikusan meghatározható.

Ugyanez a probléma implicit esetben pusztán az $F(x, y) = 0$ egyenletbe való behelyettesítéssel eldönthető.

Paraméteres megadási mód - Probléma: metszet

Határozzuk meg a g_1 és g_2 görbék a metszetét.

Paraméteres megadási mód - Probléma: metszet

Határozzuk meg a g_1 és g_2 görbék a metszetét.

Az előző probléma alapján, két paraméteresen megadott görbe esetén csak numerikus módszerekkel próbálkozhatunk.

Paraméteres megadási mód - Probléma: metszet

Határozzuk meg a g_1 és g_2 görbék a metszetét.

Az előző probléma alapján, két paraméteresen megadott görbe esetén csak numerikus módszerekkel próbálkozhatunk.

Az ideális eset az, ha az egyik görbe implicit, a másik paraméteres alakban van megadva, azaz

$$g_1 : F(x, y) = 0,$$

$$g_2 : \mathbf{r}(t) = (x(t), y(t)).$$

Paraméteres megadási mód - Probléma: metszet

Határozzuk meg a g_1 és g_2 görbék a metszetét.

Az előző probléma alapján, két paraméteresen megadott görbe esetén csak numerikus módszerekkel próbálkozhatunk.

Az ideális eset az, ha az egyik görbe implicit, a másik paraméteres alakban van megadva, azaz

$$g_1 : F(x, y) = 0,$$

$$g_2 : \mathbf{r}(t) = (x(t), y(t)).$$

Ekkor g_2 koordinátafüggvényeit visszahelyettesítve g_1 -be az

$$F(x(t), y(t)) = 0$$

egyismeretlenes egyenletet kapjuk.

Paraméteres megadási mód - Probléma: metszet

Határozzuk meg a g_1 és g_2 görbék a metszetét.

Az előző probléma alapján, két paraméteresen megadott görbe esetén csak numerikus módszerekkel próbálkozhatunk.

Az ideális eset az, ha az egyik görbe implicit, a másik paraméteres alakban van megadva, azaz

$$g_1 : F(x, y) = 0,$$

$$g_2 : \mathbf{r}(t) = (x(t), y(t)).$$

Ekkor g_2 koordinátafüggvényeit visszahelyettesítve g_1 -be az

$$F(x(t), y(t)) = 0$$

egyszeretlenes egyenletet kapjuk. A g_2 paramétertartományába eső gyököket visszahelyettesítjük g_2 -be, és megkapjuk a metszetet.

1 Görbék leírása

2 Lineáris algebrai ismeretek

- Vektortér, vektorok
- Mátrixok

A V nem üres halmazt vektortérnek nevezzük a \mathbb{T} test felett, a értelmezve van rajta egy $+$ művelet, melyre nézve a $(V, +)$ kommutatív csoport, továbbá minden $\lambda \in \mathbb{T}$ és $a \in V$ esetén értelmezve van $\lambda a \in V$, és teljesülnek az alábbi tulajdonságok:

A V nem üres halmazt vektortérnek nevezzük a \mathbb{T} test felett, a értelmezve van rajta egy $+$ művelet, melyre nézve a $(V, +)$ kommutatív csoport, továbbá minden $\lambda \in \mathbb{T}$ és $a \in V$ esetén értelmezve van $\lambda a \in V$, és teljesülnek az alábbi tulajdonságok:

$$\lambda(a + b) = \lambda a + \lambda b$$

$$(\lambda + \mu)a = \lambda a + \mu a$$

$$(\lambda\mu)a = \lambda(\mu a) = \mu(\lambda a)$$

$$1a = a$$

minden $\lambda, \mu \in \mathbb{T}$ és minden $a, b \in V$ esetén, ahol 1 a \mathbb{T} test multiplikatív egységelemét jelöli.

A V nem üres halmazt vektortérnek nevezzük a \mathbb{T} test felett, a értelmezve van rajta egy $+$ művelet, melyre nézve a $(V, +)$ kommutatív csoport, továbbá minden $\lambda \in \mathbb{T}$ és $a \in V$ esetén értelmezve van $\lambda a \in V$, és teljesülnek az alábbi tulajdonságok:

$$\lambda(a + b) = \lambda a + \lambda b$$

$$(\lambda + \mu)a = \lambda a + \mu a$$

$$(\lambda\mu)a = \lambda(\mu a) = \mu(\lambda a)$$

$$1a = a$$

minden $\lambda, \mu \in \mathbb{T}$ és minden $a, b \in V$ esetén, ahol 1 a \mathbb{T} test multiplikatív egységelemét jelöli.

Példa: Síkban vagy térben a szabadvektorok vektorteret alkotnak a valós számok teste fölött.

A \mathbb{T} -beli elemekből alkotott n -esek vektorteretet alkotnak \mathbb{T} fölött. Ezt a vektorteretet \mathbb{T}^n -nel jelöljük. Legyenek $\mathbf{a} (a_1, a_2, \dots, a_n)^t$, $\mathbf{b} (b_1, b_2, \dots, b_n)^t \in \mathbb{T}^n$, $\lambda \in \mathbb{T}$ esetén

A \mathbb{T} -beli elemekből alkotott n -esek vektorteretet alkotnak \mathbb{T} fölött. Ezt a vektorteretet \mathbb{T}^n -nel jelöljük. Legyenek $\mathbf{a} (a_1, a_2, \dots, a_n)^t$, $\mathbf{b} (b_1, b_2, \dots, b_n)^t \in \mathbb{T}^n$, $\lambda \in \mathbb{T}$ esetén

$$\mathbf{a}^t + \mathbf{b}^t = \begin{pmatrix} a_1 \\ a_2 \\ \vdots \\ a_n \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_n \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a_1 + b_1 \\ a_2 + b_2 \\ \vdots \\ a_n + b_n \end{pmatrix},$$
$$\lambda \mathbf{a}^t = \lambda \begin{pmatrix} a_1 \\ a_2 \\ \vdots \\ a_n \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \lambda a_1 \\ \lambda a_2 \\ \vdots \\ \lambda a_n \end{pmatrix}.$$

Legyenek a_{ij} $1 \leq i \leq m$, $1 \leq j \leq n$ egy \mathbb{T} test elemei.

Legyenek a_{ij} $1 \leq i \leq m$, $1 \leq j \leq n$ egy \mathbb{T} test elemei. Ekkor az

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & & \dots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix}$$

számtáblázatot $m \times n$ típusú mátrixnak nevezzük.

Legyenek a_{ij} $1 \leq i \leq m$, $1 \leq j \leq n$ egy \mathbb{T} test elemei. Ekkor az

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & & \dots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix}$$

számtáblázatot $m \times n$ típusú mátrixnak nevezzük.

Ha $m = n$, akkor négyzetes mátrixról beszélünk.

Legyenek a_{ij} $1 \leq i \leq m$, $1 \leq j \leq n$ egy \mathbb{T} test elemei. Ekkor az

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & & \dots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix}$$

számtáblázatot $m \times n$ típusú mátrixnak nevezzük.

Ha $m = n$, akkor négyzetes mátrixról beszélünk.

Két mátrix egyenlő, ha azonos típusúak, és elemenként megegyeznek, azaz

$$a_{ij} = b_{ij}, \forall 1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n.$$

Legyenek a_{ij} $1 \leq i \leq m$, $1 \leq j \leq n$ egy \mathbb{T} test elemei. Ekkor az

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & & \dots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix}$$

számtáblázatot $m \times n$ típusú mátrixnak nevezzük.

Ha $m = n$, akkor négyzetes mátrixról beszélünk.

Két mátrix egyenlő, ha azonos típusúak, és elemenként megegyeznek, azaz

$$a_{ij} = b_{ij}, \forall 1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n.$$

Az A mátrix transzponáltját úgy képezzük, hogy felcseréljük a sorait és oszlopait, és A^t -vel jelöljük.

Műveletek mátrixokkal

Az azonos típusú $A = (a_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ és $B = (b_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrixok összege az a $C = (c_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrix, melyre

Műveletek mátrixokkal

Az azonos típusú $A = (a_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ és $B = (b_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrixok összege az a $C = (c_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrix, melyre

$$c_{ij} = a_{ij} + b_{ij} \quad (1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n).$$

Műveletek mátrixokkal

Az azonos típusú $A = (a_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ és $B = (b_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrixok összege az a $C = (c_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrix, melyre

$$c_{ij} = a_{ij} + b_{ij} \quad (1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n).$$

Az $A = (a_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ és $B = (b_{ij}) \in \mathcal{M}_{n \times k}$ mátrixok szorzata az a $C = (c_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times k}$ mátrix, melyre

Műveletek mátrixokkal

Az azonos típusú $A = (a_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ és $B = (b_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrixok összege az a $C = (c_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrix, melyre

$$c_{ij} = a_{ij} + b_{ij} \quad (1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n).$$

Az $A = (a_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ és $B = (b_{ij}) \in \mathcal{M}_{n \times k}$ mátrixok szorzata az a $C = (c_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times k}$ mátrix, melyre

$$c_{ij} = \sum_{k=1}^n a_{ik} b_{kj} \quad (1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq k).$$

Műveletek mátrixokkal

Az azonos típusú $A = (a_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ és $B = (b_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrixok összege az a $C = (c_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ mátrix, melyre

$$c_{ij} = a_{ij} + b_{ij} \quad (1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n).$$

Az $A = (a_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times n}$ és $B = (b_{ij}) \in \mathcal{M}_{n \times k}$ mátrixok szorzata az a $C = (c_{ij}) \in \mathcal{M}_{m \times k}$ mátrix, melyre

$$c_{ij} = \sum_{k=1}^n a_{ik} b_{kj} \quad (1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq k).$$

Fontos megjegyeznünk, hogy a mátrixok szorzása asszociatív, azaz

$$A(BC) = (AB)C.$$

Köszönöm a figyelmet!